02/11/2023

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ποντιακού Ελληνισμού ζητάει συνάντηση με τον Ερντογάν για το θέμα της επιστροφής κειμηλίων στη Μονή Παναγίας Σουμελά

/ Επικαιρότητα

Να τοποθετηθούν στον φυσικό τους χώρο, την ιστορική Ιερά Μονή της Παναγίας Σουμελά στην Τραπεζούντα, που ανακαινίστηκε και λειτουργεί ως μουσείο, κειμήλιά της που φυλάσσονται στα υπόγεια της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης και στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Άγκυρας, ζητάει το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ποντιακού Ελληνισμού (ΠΑΣΠΕ).

Όπως επισημαίνει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο συγγραφέας, ιστορικός και Επίτιμος Πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ποντιακών Σωματείων Στέφανος Τανιμανίδης, πρόκειται για δεκάδες κειμήλια της Μονής, ιερά σκεύη, άμφια, χειρόγραφα κείμενα και ευαγγέλια της Μονής που έχουν καταγραφεί. Σύμφωνα με τον ίδιο, το ζήτημα

αυτό έχει τεθεί ήδη από το 2014, ενώ τα κειμήλια παρουσιάζονται και στη σχετική έκδοση του σωματείου «Παναγία Σουμελά», με τίτλο «Τα ιερά κειμήλια του γένους των Ποντίων».

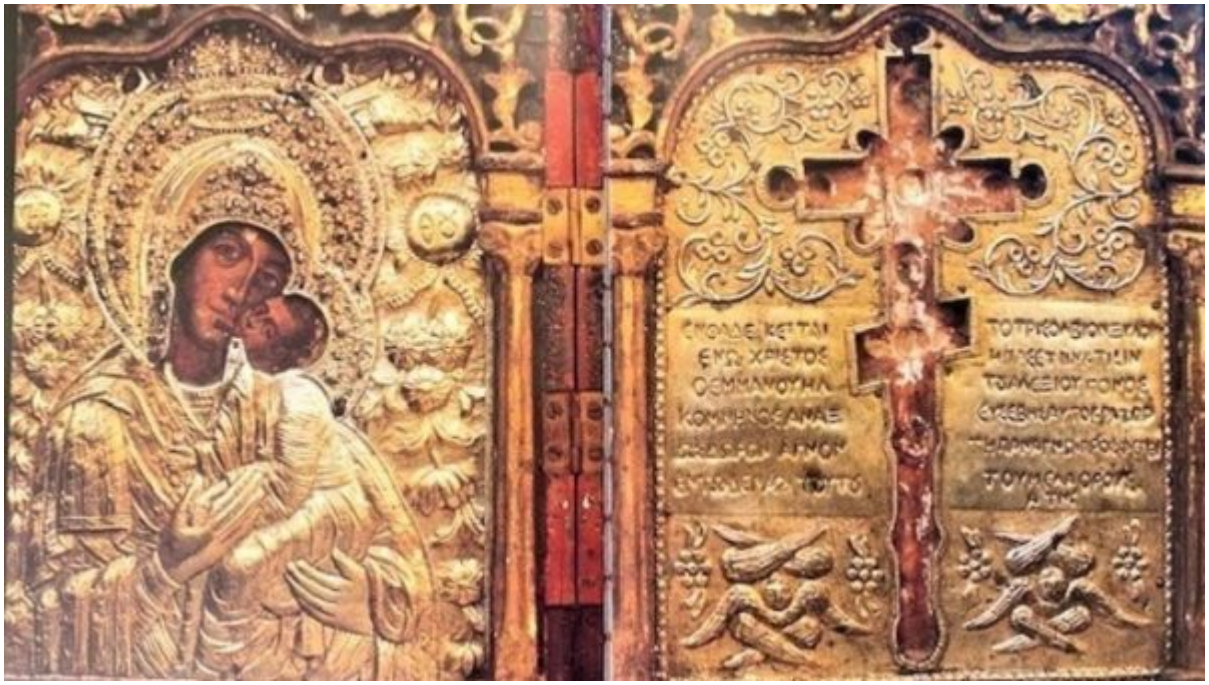

Η αυθεντική ξύλινη σταυροθήκη του Τιμίου Σταυρού του Μανουήλ Γ' του Μεγαλοκομνηνού σε μορφή δίπτυχου

Στα κειμήλια που φυλάσσονται στην Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αυθεντική ξύλινη σταυροθήκη του Τιμίου Σταυρού, σε μορφή δίπτυχου, του Μανουήλ Γ' του Μεγαλοκομνηνού, το Χρυσόβουλο του Αυτοκράτορα Αλεξίου Γ, τετραευαγγέλια της Μονής σε ομοιογραφική αναπαραγωγή, κεντημένη εικόνα της Παναγίας της Μονής Σουμελά του 1758, αρχιερατικές μήτρες, εκκλησιαστικά υφαντά, εγκόλπια, μήτρα μοναχικού σχήματος της Μονής, ένα Ιερό Ευαγγέλιο με ρωσικοελληνική γραφή, αντίγραφα Πατριαρχικών σιγιλίων κ.ά. Ανάμεσα στα κειμήλια που βρίσκονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Άγκυρας, περιλαμβάνονται 67 χειρόγραφοι κώδικες και δεκάδες βιβλία της Μονής, επιτραχήλια, λάβαρα και άλλα αντικείμενα.

Το θέμα τέθηκε πρόσφατα στη συνάντηση εκπροσώπων του Παγκοσμίου Συμβουλίου Ποντιακού Ελληνισμού, με τον Υπουργό Εξωτερικών Γιώργο Γεραπετρίτη, στο Υπουργείο Εξωτερικών καθώς και στη συνάντηση με στελέχη του Υπουργείου Παιδείας.

Εξάλλου, τα Υπουργεία Τουρισμού και Πολιτισμού της Τουρκίας υπέβαλαν το 2017 αίτημα προς τη διεθνή κοινότητα για την επιστροφή κειμηλίων της Μονής Παναγίας Σουμελά από μουσεία του εξωτερικού (Δουβλίνο, Οξφόρδη κ.ά.), στην Τουρκία.

Τετραευαγγέλιο της Μονής της Παναγίας Σουμελά

Το Συμβούλιο Ποντιακού Ελληνισμού ζητάει συνάντηση με τον Ερντογάν για την ανάδειξη της ταυτότητας των Ελληνοχριστιανικών μνημείων

Παράλληλα, το Συμβούλιο έστειλε προ ημερών επιστολή στον Πρόεδρο της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν ζητώντας συνάντηση μαζί του για το θέμα, κατά την επικείμενη επίσκεψή του στη Θεσσαλονίκη τον ερχόμενο Δεκέμβριο.

Όπως σημειώνουν στην επιστολή τους επιθυμούν ο Τούρκος Πρόεδρος να πάρει πρωτοβουλίες για την *«τοποθέτηση των κειμηλίων της Μονής της Παναγίας Σουμελά στους ανακαινισμένους χώρους της Μονής, που σήμερα λειτουργεί ως μουσείο»* και για προώθησή του *«σεβασμού, διάσωσης και ανάδειξης της ταυτότητας των Ελληνοχριστιανικών μνημείων στον ιστορικό Πόντο, με την επαναλειτουργία του ναού της Αγίας Σοφίας Τραπεζούντας και πάλι ως Μουσείου και την αναστήλωση των ερειπωμένων πλέον ιστορικών μοναστηριών του Αγίου Ιωάννη του Βαζελώνα και του Αγίου Γεωργίου του Περιστερεώτα»*.

Αναλυτικά η επιστολή του Παγκοσμίου Συμβουλίου Ποντιακού Ελληνισμού:

«Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε,

Με την επιστολή μας αυτή σας ενημερώνουμε ότι, εκπροσωπούμε μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (N.G.O.) σε όλο τον κόσμο, που τα μέλη των δευτεροβάθμιων και πρωτοβάθμιων φορέων τους, είναι Έλληνες Ρωμαίοι, που αντλούν την καταγωγή τους από τον Ιστορικό Πόντο.

Συμπληρώθηκαν εκατό (100) χρόνια από την μέρα που οι παππούδες, οι γονείς και οι πρόγονοι μας, σύμφωνα με την συνθήκη της Λοζάνης, λόγω της θρησκευτικής διαφορετικότητας τους, εγκατέλειψαν την ιστορική τους πατρίδα τον Πόντο, όπου έζησαν αρμονικά και δημιουργικά για χιλιάδες χρόνια, με αδέλφια, συγγενείς, φίλους, Τούρκους, Αρμένιους και άλλης καταγωγής συμπολίτες και συγχωριανούς.

Πήραν ένα προχειροδεμένο μποξά που ετοίμασαν βιαστικά με τα απαραίτητα, που κατάφεραν να σώσουν την ώρα του χαλασμού και της καταστροφής. Κουβάλησαν όμως μαζί τους ιστορία χιλιάδων χρόνων, τους καημούς και τους πόνους τους, τους πόθους και τα οράματα της γενιάς τους, τα οποία μέσα από τις ιστορίες που μας μετέδωσαν, μεταλαμπάδευσαν στη γενιά μας.

Κάποιες από τις αγαπημένες τους Εικόνες, χωμένες βαθιά στον κόρφο τους, στη θέση της ψυχής και λίγο χώμα από την αυλή του σπιτιού τους, για να κρατήσουν ζωντανές μνήμες και μυρωδιές της γης που γεννήθηκαν, για να ζητήσουν να ριχτεί πάνω τους, όταν θα κλείσουν τα μάτια τους.

Πίσω τους όμως αφήσαν τα σημάδια της ιστορίας και του πολιτισμού τους, χιλιάδες ενταφιασμένους και άταφους προγόνους τους, τα Ιερά και τα Όσια, έρημα τα εκατοντάδες ιστορικά μνημεία, πνευματικά ιδρύματα και σχολεία, ακάνδηλες τις εκκλησίες και τα μοναστήρια, που δημιούργησαν οι ίδιοι και οι πρόγονοι τους. Η μοίρα, αλλά και τα ιστορικά γεγονότα που ακολούθησαν, έφεραν τις χώρες μας να είναι υποχρεωμένες να ζήσουν η μια απέναντι στην άλλη, δυστυχώς τα τελευταία πενήντα χρόνια, με κλιμακούμενες αντιπαραθέσεις και εντάσεις.

Η πρόθεση των 2.000.000 εκατομμυρίων Ελλήνων Ποντιακής καταγωγής που ζουν στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου, παρά τα όσα υπέστησαν οι πρόγονοί μας, είναι οι λαοί μας προς όφελος τους, να συμβιβαστούν με το ιστορικό τους παρελθόν και να ζήσουνε δίπλα-δίπλα ειρηνικά και δημιουργικά.

Αξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Γνωρίζοντας ότι και οι δικοί σας προγονοί κατάγονται από μια περιοχή της Τουρκίας, όπου οι πρόγονοι μας έζησαν μαζί τους ειρηνικά, απευθυνόμαστε την ευαισθησία σας, ιδιαίτερα για θέματα θρησκείας, πίστης και σεβασμού της παράδοσης και ζητάμε με την ευκαιρία της επίσκεψής σας τον ερχόμενο Δεκέμβριο στην Θεσσαλονίκη, μέσα στο πρόγραμμά σας, να εντάξετε συνάντηση με το προεδρείο του φορέα μας, αφιερώνοντας μας 15΄, για να σας ενημερώσουμε σχετικά με τα αιτήματά μας, που παρακάτω σας παρουσιάζουμε αναλυτικά.

Μετά την καταστροφή του 1923 της Ιστορικής Μονής της Παναγίας Σουμελά, την ολοκληρωτική σύληση της και την εκ νέου ανοικοδόμησή της με την αρωγή και της UNESCO ώστε να είναι επισκέψιμη, δεκάδες κειμήλια της εξακολουθούν να φυλάσσονται σε Τουρκικές αποθήκες μουσείων μακριά από τη Μονή, την ανάδειξη των οποίων ζήτησε επίσημα το 2017, το Υπουργείο Τουρισμού και Πολιτισμού της Τουρκίας.

Δημοσίευμα της έγκριτης εφημερίδας Milliyet, ενημερώνει ότι Τούρκοι ακαδημαϊκοί που επισκέφθηκαν μουσεία, συλλέκτες και πανεπιστήμια, με αφετηρία την Τραπεζούντα και επεκτεινόμενοι σε Κωνσταντινούπολη, Ελλάδα, Ιρλανδία, Αγγλία και Η.Π.Α., συνέκριναν πληροφορίες και έγγραφα που περιήλθαν στην κατοχή τους και τα οποία περιγράφουν τους θησαυρούς του μοναστηριού, από μεταλλικά λειτουργικά σκεύη και έργα, μέχρι χειρόγραφα και θρησκευτικά άμφια.

Ο Υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού, Μεχμέτ Νουρί Ερσόϊ, σε απάντηση του που στάλθηκε στο Κοινοβούλιο, ύστερα από σχετική ερώτηση Τούρκου βουλευτή, είπε ότι ύστερα από σχετική πολύμηνη έρευνα, «προσδιορίστηκαν 77 κομμάτια», (εκκλησιαστικά κειμήλια), της Μονής της «Παναγίας Σουμελά», ενός από τα σημαντικότερα, όπως το χαρακτήρισε, μοναστήρια στην Ανατολία» και η Κυβέρνηση ήδη ξεκίνησε τις διαδικασίες για την διεκδίκηση και την επιστροφή τους στην Τουρκία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της νέας Μονής της «Παναγίας Σουμελά» στην Ελλάδα, όπου φυλάσσονται και λειτουργούνται η ιστορική Εικόνα της Παναγίας Σουμελά, το Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου του 6ου΄ αιώνα και ο Σταυρός του αυτοκράτορα Μανουήλ του 14ου αιώνα, έχοντας την πληροφορία ότι οι Τουρκικές κυβερνήσεις φυλάσσουν στα υπόγεια της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, κειμήλια της Μονής, ιερά σκεύη, άμφια, χειρόγραφα κείμενα και Ευαγγέλια σε συνεργασία με ευσυνείδητους Τούρκους αρχαιολόγους που κατέγραψαν, φωτογράφισαν και παρέδωσαν το σχετικό υλικό, εξέδωσαν ένα σχετικό με τα κειμήλια τόμο, ζητώντας την τοποθέτησή και την ανάδειξή τους σε ειδικές προθήκες, στην ανακαινισμένη μονή, που λειτουργεί ως Μουσείο και επισκέπτονται εκατοντάδες χιλιάδες προσκυνητές και τουρίστες.

Δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχουμε ενημερωθεί ακόμα, για κάποια σχετική ενέργεια από μέρους τους και αν αυτού θερμοκέφαλοι παράγοντες παραχώρησαν πρόσφατα άδεια σε μια ομάδα νεαρών Τούρκων που έστησαν ντίσκο πάρτι μέσα στον ιστορικό χώρο της μονής, βεβηλώνοντας για μια ακόμη φορά, την ιερότητα της.

Είναι γνωστό ότι το καλοκαίρι του 2013, οι αρμόδιες τοπικές αρχές, σε αντίθεση μάλιστα με τοπικά επιμελητήρια, μετέτρεψαν από Μουσείο σε Τζαμί, ένα μοναδικής Ιστορίας και αρχιτεκτονικής Ελληνοχριστιανικό Μνημείο του 13ου αιώνα, της Αγίας Σοφίας Τραπεζούντας, αγνοώντας τις χιλιάδες εκκλήσεις, επιστημόνων και πολιτών.

Την ενέργεια καταδίκασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις 12.03.2014 υπερψήφισε την τροπολογία που κατέθεσε ο τότε Γερμανός Ευρωβουλευτής κ. Γιώργος Χατζημαρκάκης, με την οποία, «ζητείται από το Ανώτατο δικαστήριο

της Τουρκίας Yargitay να ανακαλέσει άμεσα την απόφασή του με την οποία μετέτρεψε τον ιστορικό ναό της Αγίας Σοφίας Τραπεζούντας σε τζαμί».

Επειδή ασφαλώς η Τουρκία των 85.000.000 εκατομμυρίων, κατά πλειοψηφία Μουσουλμάνων, δεν έχει να φοβηθεί τίποτε από το να δώσετε την ευκαιρία σε όλους εμάς που οι πρόγονοί μας έζησαν για 2.500 χρόνια ειρηνικά και δημιουργικά στις περιοχές της σημερινής Τουρκίας, να επισκεπτόμαστε και να τιμούμε ιστορικά θρησκευτικά μνημεία που έχτισαν, παρακαλούμε να εξετάστε το αίτημα μας, ώστε να πάρετε σχετικές πρωτοβουλίες.

Α) για τοποθέτηση των κειμηλίων της Μονής της Παναγίας Σουμελά στους ανακαινισμένους χώρους της Μονής, που σήμερα λειτουργεί ως μουσείο και

Β) την ανάγκη σεβασμού, διάσωσης και ανάδειξης της ταυτότητας των Ελληνοχριστιανικών μνημείων στον ιστορικό Πόντο, με την επαναλειτουργία του ναού της Αγίας Σοφίας Τραπεζούντας και πάλι ως Μουσείου και την αναστήλωση των ερειπωμένων πλέον ιστορικών μοναστηριών του Αγίου Ιωάννη του Βαζελώνα και του Αγίου Γεωργίου του Περιστερεώτα.

Περιμένοντας την απάντησή σας στο αίτημά μας, σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων και σας ενημερώνουμε ότι θα ήταν εξαιρετικά τιμητικό για μας και ενδιαφέρον για σας, να προγραμματίσετε συνάντηση μαζί μας, με την ευκαιρία της παρουσίας σας τον ερχόμενο Δεκέμβριο στην Θεσσαλονίκη, η σε χρόνο και τόπο που εσείς θα κρίνετε, για να σας ενημερώσουμε σχετικά με τά θέματά μας.

Παρακαλούμε, τα αρμόδια γραφεία του κ. Πρωθυπουργού και του Υπουργού των εξωτερικών, στους οποίους κοινοποιείται η παρούσα επιστολή μας, εφόσον συμφωνούν με το περιεχόμενό της και το αίτημα μας, να συμβάλουν, όπως αυτά θεωρούν πρέπον σύμφωνα με το πρωτόκολλο, την διπλωματία και την αρμόζουσα δεοντολογία, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η συνάντησή μας με τον Τούρκο Πρόεδρο».

Κεντημένη εικόνα της Παναγίας της Μονής Σουμελά του 1758

Στην Ελλάδα, στη νέα Μονή της Παναγίας Σουμελά, στα υψώματα του Βερμίου στην Καστανιά Βεροίας, φυλάσσονται η ιστορική εικόνα της Παναγίας Σουμελά, το Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστοφόρου του 6ου αιώνα και ο Σταυρός του αυτοκράτορα Μανουήλ του 14ου αιώνα, ενώ όπως επισημαίνει ο κ. Τανιμανίδης, η εντολή για τη μεταφορά των τριών κειμηλίων από την Τουρκία στην Ελλάδα έγινε κατόπιν συνάντησης, το 1930, των τότε πρωθυπουργών Ελλάδας και Τουρκίας, Ελευθέριου Βενιζέλου και Ισμέτ Ινονού και ασφαλώς ύστερα από κοινού απόφαση και τη σύμφωνη γνώμη τους. Η δε μεταφορά των κειμηλίων αυτών στην Ελλάδα έγινε το 1931 με την παραχώρηση από πλευράς της τουρκικής κυβέρνησης της σχετικής άδειας και τη σύναψη σχετικού πρωτοκόλλου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Λάβαρο της Μονής

Με βάση τα παραπάνω, το Παγκόσμιο Συμβούλιο Ποντιακού Ελληνισμού ζητάει τα κειμήλια της ιστορικής Μονής Παναγίας Σουμελά να βγουν από τα σκοτεινά υπόγεια, όπου για δεκαετίες παραμένουν αδρανή, ώστε να επιτραπεί η μελέτη τους από νέους ιστορικούς και ερευνητές και να μπορούν να τα θαυμάζουν και να τα προσκυνούν οι χιλιάδες, κάθε χρόνο, επισκέπτες της ιστορικής Μονής Σουμελά, στη Ματσούκα της Τραπεζούντας.

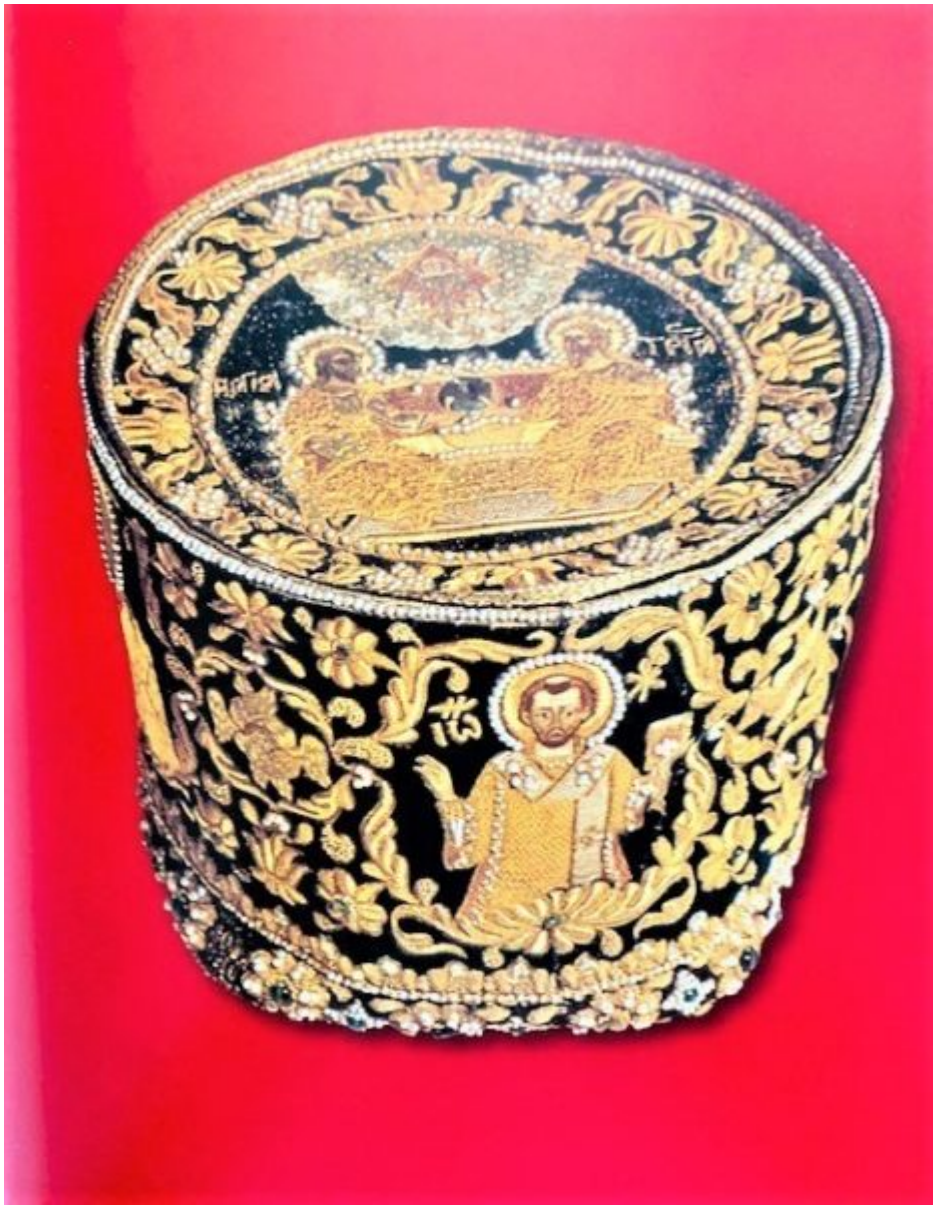

Μήτρα μοναχικού σχήματος της Μονής

Επιτραχήλιο Μονής Παναγίας Σουμελά

(Με πληροφορίες από ΑΠΕ-ΜΠΕ / Π. Γιούλτση – Επισυνάπτονται φωτογραφίες των κειμηλίων από την έκδοση του λευκώματος με τίτλο «Τα ιερά κειμήλια του Γένους των Ποντίων»)